

Promemoria

Allmänt tandvårdsbidrag för unga personer

Socialdepartementet
S2024/01242

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd	4
3	De tre delarna i det statliga tandvårdsstödet.....	5
4	Mun- och tandhälsa i befolkningen.....	5
4.1	Merparten av befolkningen skattar den egna tandhälsan som god	5
4.2	Personer i åldern 24 till 29 år har högre antal kvarvarande tänder	6
4.3	Besöksfrekvens i tandvården.....	6
5	Personer i åldern 20–23 år ska få allmänt tandvårdsbidrag.....	6
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	7
7	Konsekvenser.....	8
7.1	Konsekvenser för patienter.....	8
7.2	Konsekvenser för Försäkringskassan	8
7.3	Konsekvenser för vårdgivare.....	8
7.4	Konsekvenser för det statliga tandvårdsanslaget.....	9
7.5	Övriga konsekvenser.....	9

1 Sammanfattning

I budgetpropositionen för 2024 aviserar regeringen att åldersgränsen för den avgiftsfria tandvården ska sänkas från 23 år till 19 år samtidigt som det ska göras förändringar i bestämmelserna om allmänt tandvårdsbidrag. Reformen beräknas införas 2025 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 avsnitt 3.5). Denna promemoria innehåller förslag till förordningsändringar utifrån de aviserade förändringarna i fråga om allmänt tandvårdsbidrag. Förslagen innebär att personer som är 20–23 år ska få 600 kronor om året i allmänt tandvårdsbidrag och att bidraget för personer som är 24–29 år ska sänkas från 600 kronor till 300 kronor om året. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 § förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Allmänt tandvårdsbidrag lämnas med 300 kronor om året.

För patienter som fyller lägst 24 år och högst 29 år eller lägst 65 år under det år som tandvårdsbidraget tidigast kan användas, lämnas bidrag med 600 kronor om året.

För patienter som fyller lägst 20 år och högst 23 år eller lägst 65 år under det år som tandvårdsbidraget tidigast kan användas, lämnas bidrag med 600 kronor om året.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som kunnat användas från och med den 1 juli 2023 eller den 1 juli 2024.

3 De tre delarna i det statliga tandvårdsstödet

I dag är tandvård till barn och unga avgiftsfri till och med det år då de fyller 23 år (15 a § och 7 § 1 tandvårdslagen [1985:125]). För tandvårdsåtgärder som slutförs från och med det år då patienten fyller 24 år kan statligt tandvårdsstöd lämnas. Grundläggande bestämmelser om statligt tandvårdsstöd finns i lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd och förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd samt i Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) föreskrifter på området (TLVFS 2008:1).

Målet med det statliga tandvårdsstödet är att förbättra befolkningens tandhälsa genom att stimulera människor att regelbundet besöka tandvården och att subventionera tandvården för dem som behöver den mest. För personer med inga eller små tandvårdsbehov ska tandvårdsstödet bidra till att bevara en god tandhälsa genom ett ekonomiskt stöd till förebyggande insatser. För personer med stora tandvårdsbehov ska högkostnadsskyddet i det statliga tandvårdsstödet göra det möjligt att få tandvård till en rimlig kostnad (se prop. 2007/08:49 s. 48).

Det statliga tandvårdsstödet består av tre olika delar.

Allmänt tandvårdsbidrag (ATB) ges till alla som har rätt till statligt tandvårdsstöd, dvs. patienter som är 24 år och äldre, och får användas för betalning av all ersättningsberättigande tandvård. Storleken på ATB beror på patientens ålder. Till och med det år då patienten fyller 29 år och från och med det år då patienten fyller 65 år är bidraget 600 kronor per år. För övriga patienter uppgår bidraget till 300 kronor per år. Varje bidrag kan användas under högst två år.

Särskilt tandvårdsbidrag (STB) ges till de som har en sjukdom eller en funktionsnedsättning som medför risk för försämrad tandhälsa. Bidraget lämnas två gånger per år med 600 kronor.

Högkostnadsskyddet består av en ersättning benämnd tandvårdsersättning. För varje ersättningsberättigande tandvårdsåtgärd finns ett referenspris som tandvårdsersättningen beräknas utifrån. När patientens totala kostnader för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder under en ersättningsperiod om ett år överstiger 3 000 kronor lämnas tandvårdsersättning med 50 procent av den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kronor men inte 15 000 kronor. För den del som överstiger 15 000 kronor lämnas ersättning med 85 procent av kostnaderna.

4 Mun- och tandhälsa i befolkningen

4.1 Merparten av befolkningen skattar den egna tandhälsan som god

Mun- och tandhälsan i befolkningen ligger på en generellt god nivå. Merparten av kvinnor och män, särskilt i de yngre åldersgrupperna, skattar den egna tandhälsan som god. I åldersgruppen 16 till 29 år uppgår 78,3

procent av kvinnorna och 71,8 procent av männen att den egna tandhälsan är bra. Andelen som skattar den egna tandhälsan som god minskar något med åldern.

4.2 Personer i åldern 24 till 29 år har högre antal kvarvarande tänder

Antalet kvarvarande intakta tänder kan utvisa en persons mun- och tandhälsa. Personer i lägre åldrar har fler kvarvarande intakta tänder än äldre. Medianen för antal kvarvarande intakta tänder i gruppen män 24 till 29 år var 28 stycken 2022. Medianen för män i åldern 24 år och äldre var 18. Hos kvinnor i gruppen 24 till 29 år låg medianen på 27 kvarvarande tänder 2022. Medianen för kvinnor i åldern 24 år och äldre var 17. För samtliga grupper har medianantalet ökat över tid.

4.3 Besöksfrekvens i tandvården

Över tid har tandvårdens besöksfrekvens minskat för både män och kvinnor. Under covid-19-pandemin var det en avsevärd nedgång i antalet besök i tandvården och därefter har det skett en viss återhämtning. Trots nedgången besöker 54,7 procent av kvinnorna och 47,6 procent av männen tandvården årligen.

5 Personer i åldern 20–23 år ska få allmänt tandvårdsbidrag

Förslag: Allmänt tandvårdsbidrag ska lämnas med 600 kronor om året för patienter som under det år som tandvårdsbidraget tidigast kan användas fyller lägst 20 år och högst 23 år. För patienter som fyller lägst 24 år och högst 29 år ska bidraget sänkas från 600 kronor till 300 kronor per år.

Skälen för förslaget: Regeringen har gett Utredningen om ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård (S 2022:12) i uppdrag att bl.a. lämna förslag om hur tandvårdens högkostnadsskydd kan förstärkas för att mer efterlikna det som finns för övrig vård. Äldre personer med sämst munhälsa ska prioriteras men samtidigt ska reformen vara skalbar och utformad på ett sätt som gör det möjligt att inkludera den övriga befolkningen (dir. 2023:138). För att skapa resurser och kapacitet för en sådan reform samt för att tandvårdens resurser ska kunna nyttjas mer effektivt aviserar regeringen i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 avsnitt 3.5) en sänkning av åldersgränsen för den avgiftsfria tandvården för barn och unga och sammanhängande justeringar i det statliga tandvårdsstödet.

Tandvården till barn och unga är i dag avgiftsfri till och med det år då de fyller 23 år och statligt tandvårdsstöd kan lämnas för tandvårdsåtgärder som slutförs från och med det år då patienten fyller 24 år. Regeringen beslutade den 5 juni 2024 propositionen Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård (prop. 2023/24:158). I propositionen föreslås att unga vuxna mellan 20 och 23 år inte längre ska omfattas av regionens skyldighet att erbjuda avgiftsfri tandvård samt att statligt tandvårdsstöd ska få lämnas för tandvårdsåtgärder som slutförs från och med det år då patienten fyller 20 år. Lagändringarna, som grundas på förslag i betänkandet När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8), föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

I denna promemoria föreslås de justeringar i fråga om allmänt tandvårdsbidrag som aviseras i budgetpropositionen för 2024. Enligt 4 § förordningen om statligt tandvårdsstöd lämnas allmänt tandvårdsbidrag med 300 kronor om året. För de yngsta respektive äldsta patientgrupperna uppgår dock bidraget till det dubbla beloppet, dvs. 600 kronor om året. Den förstnämnda gruppen omfattar i dag patienter i åldern 24–29 år.

Unga vuxna i åldern 20–23 år, som fr.o.m. 2025 inte längre ska ha rätt till avgiftsfri tandvård utan i stället kommer att omfattas av bestämmelserna om statligt tandvårdsstöd, bör kunna få allmänt tandvårdsbidrag med 600 kronor per år. Däremot bör patienter i åldern 24–29 år inte längre ha rätt till det dubbla beloppet. Denna förändring skapar resurser och kapacitet till den aviserade reformen av tandvårdens högkostnadsskydd. I promemorian föreslås ändringar med denna innebörd i 4 § andra stycket förordningen om statligt tandvårdsstöd.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Förordningsändringen ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för bidrag som kunnat användas från och med den 1 juli 2023 eller den 1 juli 2024.

Skälen för förslaget: Förordningsändringen bör träda i kraft samtidigt som förslagen i propositionen Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård (prop. 2023/24:158), dvs. den 1 januari 2025.

Varje allmänt tandvårdsbidrag får användas för betalning av ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder under en period av högst två år räknat från och med den 1 juli varje år (2 kap. 1 § lagen om statligt tandvårdsstöd). De tandvårdsbidrag som blev tillgängliga den 1 juli 2023 respektive den 1 juli 2024 kan således som längst användas t.o.m. den 30 juni 2025 respektive den 30 juni 2026. Dessa bidrag bör behålla sitt värde efter ikraftträdandet den 1 januari 2025, även för patienter som genom de föreslagna ändringarna inte längre är berättigade till dubbelt bidrag. En övergångsbestämmelse med denna innebörd föreslås därför. Det tandvårdsbidrag som blir tillgängligt den 1 juli 2025 ska däremot beräknas enligt de nya bestämmelserna.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för patienter

I samband med införandet av sänkt åldersgräns för avgiftsfri tandvård avser regeringen införa dubbelt allmänt tandvårdsbidrag för personer som är 20–23 år och ta bort dubbelt allmänt tandvårdsbidrag för personer som är 24–29 år. Generellt har unga vuxna god mun- och tandhälsa. Förslagen i denna promemoria bedöms därmed få små konsekvenser för tandvårdens patienter.

7.2 Konsekvenser för Försäkringskassan

Försäkringskassan administrerar det statliga tandvårdsstödet och betalar ut ersättning till tandvårdsgivare. Handläggningen av tandvårdsstödet är i huvudsak automatiserad och sker i Försäkringskassans elektroniska system. Vårdgivaren rapporterar in utförd vård till det elektroniska systemet och får därefter ersättning.

Förändringarna gällande dubbelt allmänt tandvårdsbidrag kommer att kräva ett utvecklingsarbete för Försäkringskassan i myndighetens IT-system. Kostnaden för detta har av Försäkringskassan uppskattats till 2 miljoner kronor under 2024. I summan ingår även utvecklingsarbete avseende sänkningen av åldern för avgiftsfri tandvård (se prop. 2023/24:158 Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård). Regeringen bedömer att kostnaderna kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

7.3 Konsekvenser för vårdgivare

Konsekvenserna av den planerade sänkningen av åldersgränsen för avgiftsfri tandvård samt förändringarna av dubbelt allmänt tandvårdsbidrag bedöms som positiva för vårdgivarna. För folktandvården blir det möjligt att i större utsträckning än i dag prioritera patientgrupper med större behov av insatser än unga vuxna. Likaså förväntas detta bidra till att frigöra kapacitet till den kommande reformen av högkostnadsskyddet. Folktandvårdsföreningen har tidigare lyft nyttan av sänkningen av åldern för den avgiftsfria tandvården i sitt remissvar till betänkandet När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8). Även de privata vårdgivarna har lyft nyttan i sina remissvar, bl.a. genom organisationen Privattandläkarna. Eftersom det i dag är folktandvården som utför merparten av den avgiftsfria tandvården innebär den aviserade sänkningen av åldersgränsen för den avgiftsfria tandvården att de privata vårdgivarna får tillgång till en större andel av den totala tandvårdsmarknaden.

7.4 Konsekvenser för det statliga tandvårdsanslaget

Förslaget att halvera det allmänna tandvårdsbidraget till personer som är 24–29 år beräknas minska statens utgifter med 100 miljoner kronor per år. Införandet av dubbelt allmänt tandvårdsbidrag för personer som är 20–23 år beräknas öka statens kostnader med 100 miljoner kronor per år. Således blir förändringen inte kostnadsdrivande för staten.

7.5 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Förslagen medför inga konsekvenser för jämställdheten då de avser att vara könsneutrala systemförändringar.

Förslagen bedöms inte heller få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

Förslagen rör inte frågor som är reglerade i EU-rätten.